

А. Бенарой.

ЕВРЕЙСКИЯТЪ ВЪПРОСЪ И СОЦИАЛНАТА ДЕМОКРАЦИЯ

ПЛОВДИВЪ
Печатница „Нова Заря“
1908.

А. Бенарой.

ОДНА БИБЛИОТЕКА

Нар. Библиотека

1908 г. Юлий

ЕВРЕЙСКИЯТЪ ВЪПРОСЪ И СОЦИАЛНАТА ДЕМОКРАЦИЯ

ПЛОВДИВЪ
Печатница „Нова Заря“
1908.

Еврейскиятъ въпросъ

и Социал. демокрация

Християнството е възвишената идея на еврейството, еврейството е обикновеното приложение на християнството.

Обществено освобождение на евреина е освобождение на обществото отъ еврейщината.

(Къ еврейскому вопросу. К. Марксъ).

Гонението на евреитѣ е просто конкурентската завистъ на християнскитѣ сътъкаджии противъ еврейскитѣ такива и само когато човѣшкото общество се освободи отъ тоя **сѣтъкаджийски духъ**, или, казано на свърѣжоненъ езикъ отъ **капитализма**, ще бѣдатъ освободени и евреитѣ, както и всички хора и народи.

(Биографията на К. М. отъ В. Либкнехтъ).

Дребнобуржуазна България съ прѣобладаванетоъ въ нея земеделско и синафско население бърже става чисто капиталистическа страна съ характернитѣ въ нея буржуазия и пролетариатъ. Стариятъ еднообразенъ, спокоеенъ животъ, проширенъ тукъ-тамъ отъ бунтарскитѣ движения на почналото да пропада земеделско и занаятчийско население, се смѣня съ безпокойния, пълненъ съ разнообразни движения и напръснато внимание животъ. Почти безпринципната котерийна борба въ политическия ни животъ се смѣня съ борбата на

автнето дребната буржоазия участвува въ политич. борба или като оръдие на граб. буржуазии когорта, или никакъ не участвува. Сжщото става до ивждѣи съ неоформената раб. маса, прѣтопена верѣдѣ еснафскитѣ многобройни маси. Туй явление, инстинктивно схванато отъ идеологитѣ на дребната буржоазия, циониститѣ напр., имъ даде възможность да го използваватъ за приспяване съязнието на тѣзи р-ци, вслѣдствие което тѣ гарантиратъ за себе си правото на господари на дребнобуржуазнитѣ маси. Ето защо една агитация въ поляа на организирането на евр. работницѣ въ синдикатитѣ, подпомогната отъ цѣли ирѣжа гивнастически и просвѣт. д ва, би противодѣйствиувада на ционистическата агитация на „обединението на евр. на родъ“ и съ това би подпомагало прогреса. А вуждата отъ такава агитация отдавна се чувствува у насъ. И тя се води, само че не е систематизирана, планоѣрна, прѣдварително обмислена. Тя до сега се явва като безсънагеленъ процесъ на обособяването на евр. пролетариятъ. Да подпомогнемъ съзнаването на този процесъ, прогресивенъ по своята социална смѣцность, ето втората задача на нашата брошура.

Ние не претендираме, да сме казали ивщо ново по въпроса. Да сгруппираме, да систематизираме казаното по разни поводи въ нашия печатъ, разхвърленитѣ въ разни статии истини, ето нашата работа.

Нашага основа въ брошурата е слѣдната: „Социалната-демократия трѣба да се грижи на всички обществени въпроси, даже ако тѣ не са направо свързани съ пролетарскитѣ класови интереси; но нейното отношение къмъ всѣки единъ отъ тия въпроси не е произволно, а се опрѣдѣля отъ положението на пролетарията въ обществото.“ (К. Кауцки).

Така ние стоимъ на гледището, че евр. въпросъ е по-скоро интернационаленъ въпросъ. Но „ако не този начинъ пролетариятъ по своето положение е принуденъ да разшири борбата противъ своята експлоатация и потисничество въ броба противъ всѣка експлоатация и потисничество; ако той е принуденъ борбата за своитѣ класови интереси да прѣобразува въ борба за свобода и справедливостъ, то отъ друга страна, по своеобряаното

свойство на разнитъ класи, всички борци за всеобщата свобода и справедливостъ, отъ каквато класа и да произлизатъ, сж принудени да се присъединяватъ къмъ пролетарската класова борба." (К. Кауцкв). Същото се отнася и до евреитъ. Това я разясняваме въ брошурата.

Ние ще сѣтваме нашата задача на изпълнена, ако брошурата намери добъръ приемъ всрѣдъ р-дитъ, особено всрѣдъ същателитъ.

гр. Пловдивъ

А. Б.

П Р ъ Д Г О В О Р њ .

Кое ни е накарало да напишемъ прѣдлаганата брошура? Ние намираме за необходимо да отговоримъ на този въпросъ.

1) Напоследъкъ отново заговори общественото мнение противъ евреитѣ, като хюкюматчин. Тѣзи послѣднитѣ, както винаги досега, така и сега станаха единъ отъ факторнитѣ, които прѣвърщатъ нашия конституционенъ животъ въ фиктивенъ. Естествено иде слѣдъ това недоволството на пародияци и др., които, не видѣйки една принципиална политическа борба съ демократитѣ, бѣха изволярани отъ парламента. Още повече че и овази малка частъ евреи не хюкюматчин бѣха увлечени отъ „демократичността“ на дворцовитѣ демократи. Така напоследъкъ тукъ-тамъ се говори за подготвянето на антиеврейско движение. Независимо отъ тѣзи слухове въ Русе почна да излиза единъ „демократически“ антисемитически листъ („Дунавска Трибуна,“) който възбѣства погребенитѣ в. н. „Голгота,“ „България безъ евреи“ и „Новъ Огънъ.“ Съземането на антисемитическото движение у насъ е въ тѣсна връзка не само съ политическото настроение, а и съ продължителната криза въ търговията. Да дадемъ една обективна прѣцѣпка на хюкюматчиството у евреитѣ, както и на антисемитическото движение у насъ, т. е. да прѣдотвратимъ възможното увеличаване на недоволнитѣ, но още несъзнателни работници, это една отъ задачитѣ на настоящата брошура.

2) Не утаиватъ се още капиталистически отношения у насъ съ едно условие, което опредѣля характера на политическитѣ борби като колерийни. Отъ тукъ и облъсването на цюниста и други дребнобуржуазни движения отъ политическата борба. Въ този моментъ отъ ра

пораждащитѣ се класи и съ стрѣмежа имъ да ставатъ господствуващи. Въ тази смѣна на общественния строй въ България, въ момента на трансформируването ѝ въ една едрокапиталистическа страна, гдѣто борбата на пролетарната съ буржуазията изпѣзва дѣлия животъ, въ този именно моментъ отъ развитието на България се явятъ много обществени въпроси, неправилното разрѣшение на които забави вървежа на развитието, дезорганизира новитѣ организираци се сили въ страната, тормози и спѣва обособяването на новитѣ обществени класи. Къмъ тѣзи въпроси спада, напр., така наречениятъ македонски въпросъ. Къмъ тѣхъ спада и еврейския въпросъ, който стана у насъ вече достатъчно популяренъ, за да заслужава вниманието и на социалдемократията. Популярността на еврейския въпросъ се дължи не само на разпространенитѣ религиозни заблуждения—остатъкъ отъ характернитѣ за срѣднитѣ вѣкове религиозни борби. Тя се дължи още и на промѣнящия се економически и политически животъ на нашата страна. Силниятъ тласъкъ, що придобиха и придобиватъ производственитѣ сили на България въ послѣдно врѣме, стана причина, щото да се разори една немалка частъ отъ дребната буржуазия, която—неамирайки пълно приложение на своитѣ сили въ производството, — е готова да се нахвърли противъ всѣки, за да си излѣе яда, или да се награби съ плячка и удовлетвори за моментъ бунтарския си духъ. Тази увеличаваща се маса у насъ може да бѣде орѣдие на алчни експлоататори и тѣй днесъ да се нахвърли противъ гърцитѣ, утрѣ противъ евреитѣ или противъ прогресивнитѣ слоеве на населението. Отъ друга страна, развитието степенята на производи-

телнитѣ сили докарва прѣвратѣ и въ политиката. Умиращитѣ олигархически и котерийни групи на грабителската буржуазия у насъ не могатъ да се помиратъ съ единъ установенъ конституционенъ редъ, вслѣдствие което тѣ, като управляващи още страната ни, сж готови да гласнатъ масата ту противъ гърцитѣ, ту противъ еврейтѣ, ту безъ никаква свѣнъ да повдигатъ хайки и противъ смъртния имъ врагъ—организиращитѣ се общественно-прогресивни слоеве. Доказателства на горното има вече достатъчно въ нашия животъ. Освѣнъ казаното, не трѣба да се забравя, че въ създаната намъ стравя, гдѣто мощно господствува вториятъ стълбъ на европейската реакция, въ Турция се извършватъ явления, които също така изхвърлятъ голѣмъ контингентъ безработни, пропаднали елементи, също така готови за нападения и грабежи. Но, освѣнъ посоченитѣ, има и други явления, които сж отъ голѣма важностъ за растежа популярността на еврейския въпросъ. Нека хвърлимъ бѣгълъ погледъ и върху тѣхъ.

До неотдавна нашиятъ политически животъ се характеризираше изключително съ лѣжеконституционализма, съ партизанскитѣ котерийни борби прѣдурнитѣ и на всѣкъдѣ, съ безпринципната политическа броба, изразяваща пълното господство на грабителската буржуазия, организирана въ лицето на монархизма. Тази е епохата на първоначалното натрупване на капиталитѣ, края на което скоро ще доживѣемъ. Много естествено е, че въ раздѣта на този периодъ гражданото болшинство отъ избирателнитѣ мася бѣше по-скоро избирателенъ добитѣкъ или пъкъ индиферентно, безучастно въ политиката. Общото явление се наложи и на нео-

прѣдѣленитѣ еврейски маси; само че то тукъ се прѣчупи прѣзъ призмата на тѣсния национализъмъ. Евреитѣ мотивираха и практикуваха по своему необходимостта отъ безполитичность, наложена отъ самия економически битъ на страната, при който конституцията се явява натрапена, за да бѣде по гребена жива въ законниците, до когато нови обществени групировки, заинтересувани, не я прѣвърнатъ въ дѣйствителна конституция. За евреитѣ бѣще важно да не имъ бѣрка никой въ търговията или дребното занаятчийство и лихварство. И прѣдвиждайки естествената опасность да бѣдатъ говени и разсипани отъ властувашата котерия, тѣ се виждатъ принудени да гласуватъ — en gros — за правителствата, да бѣдатъ хюкюматчни. Освѣнъ туй, невъзможностьта евреитѣ да се отдадатъ на всѣка работа, напр., на земледѣлието, произлѣзла отъ дългото отстранение на евреитѣ отъ тази работа,*) е подтикнало евреитѣ къмъ „най-долнитѣ“ за врѣмето си професии — лихварството и търговията. Отъ тукъ и търговско-спекулантския духъ у евреитѣ, който все по-силно и по-силно почна да се развива и възприема отъ цѣлото общество и да става най характерна черта на капиталистическата наредба. Този духъ внушаваше у евреитѣ страха, че тѣ могатъ всѣки день да бѣдатъ прѣслѣдвани отъ своитѣ конкуренти чрѣзъ насилие, тъй като тѣ лесно ги изпрѣварваха въ конкуренцията. Страхътъ пкъ създаде у слоя съ патриархални нрави едно обособение, една сдуше-

---

Евреитѣ въ Русия днесъ и въ цѣла Европа прѣди много години имѣаха голѣма частъ отъ правата, съ които се ползуватъ днесъ. Тѣ имѣаха, напр. право да отварягъ дюкяни въ селата, на много мѣста и до сега сѣ лишени отъ правото да обработватъ земята и др. т.

ностъ, колто се изпарява тожковъ по-своре, колкото страната ни по-скоро вречи вѣмъ капитализма. Ето наличността на обстоятелствата, които правятъ еврейскиятъ въпросъ популяренъ.

Напоследъкъ обаче въ България се извършва едно твърдѣ интересно, характеристично явление. „Обществената атмосфера се прѣпъзва, се насища съ чисто български интереси.“ Българската буржуазия, като се опасяваше отъ своитѣ конкуренти изъ другитѣ народности, завика! „Гърцитѣ завеха търговията въ свои рѣцѣ, нивой да не купува и продава на гърка.“ Веднага слѣдъ антигръцкото движение, т. е. слѣдъ като голѣма частъ отъ гръцкия капиталъ прѣмина въ рѣцѣтѣ на българи и еврей капиталисти, чуха се нови викове: „България още не се е освободила отъ чуждитѣ елементи! Изпъдикме гърцитѣ отъ полето на капитализма, но и сега господари въ него не сж пакъ господаритѣ на страната. Евреитѣ владѣятъ пазара въ своитѣ рѣцѣ, намъ ни остава да се освободимъ и отъ тѣхъ.“ (Същото се изтъква въ брошур. „Назете се отъ еврейтѣ,“ Руссе, 1899 г.).

Немалко възгласи се чуватъ и противъ арменцитѣ. Но колкото повече обществената атмосфера е наситена съ чисто български интереси, толкова по-своеобразно се и прѣчупва еврейскиятъ въпросъ въ съзнанието на българския и еврейския елементи у насъ. Така на насъ се поставя двойната задача да поставимъ еврейския въпросъ въ неговата обективна форма, слѣдъ което да намѣримъ пътя, по който той ще се разрѣши отъ наше гледище. И тѣй, какво трѣба да бжде отношението на социалдемократицята къмъ еврейския въпросъ?

Социалната демокрация, като теоретическа и политическа прѣдставителка на най-оиеправданата, но затова икъ — по силата на своето социално положение — и най-революционна обществена класа въ капиталистическото общество — съврѣмениятъ пролетариятъ, се бори не само за освобождението на пролетарната отъ игото на капитализма. Тя е рѣшителна противница на всѣкаквъ видъ робство.

Ето защо социалната демокрация се бори съ еднакъвъ ентузиязъмъ и рѣшителностъ, както за унищоженіе на класовото господство и самитѣ класи, така и противъ всѣкаква експлоатация и угнетение, насочено противъ една класа, една партия, единъ полъ, една раса, една нация. Социалната демокрация е едничката партия, която въ противовѣсъ на партиитѣ на другитѣ егоистични и експлоататорски класи *има присърдце борбитъ на осички експлоатирани и оиеправдани*. Всичко това на обикновенъ езикъ значи, че антисемитическитѣ движения иматъ най-рѣшителната си противница въ лицето на социалната демокрация. И тя е дала не малко доказателства за това. Въ австрийския парламентъ това сѣ социалдемократитѣ, които се борятъ най-отчаяно съ многото антисемитически депутати. Въ руската Дума пакъ социалдемократитѣ сѣ, които искатъ часъ по-скоро да се дадатъ права и на еврейтѣ. Въ Франция цѣлата социалистическа партия бѣ най-силна опозиция на властта и съюзница на Жореса и Зола въ паметния процесъ на Драйфуса. Лондонскиятъ международенъ конгресъ изказа симпатията си къмъ борбата на еврейтѣ въ Русия за граждански права, въ която борба еврейскиятъ пролетариятъ си запази първитѣ редове. Коя друга партия е сторила съ-

щото? Но това е общото, принципиалното отношение на социалната демокрация към въпроса. Чуватъ се обаче често, пкти възгласи на еврей-националисти, които виѣняватъ въ грѣхъ на международната социална демокрация за дѣто тя не е могла въ своитѣ конгреси да проучи основно еврейския въпросъ въз основа на едно изслѣждане, за да даде *практически лозунги* на заинтересуванитѣ вече страни отъ този въпросъ. Това се дължи не само на отлагающия характеръ на въпроса, не само на особеното му теоретическо значение, вслѣдствие което той се разрѣшава по-рано теоретически, но и на обстоятелството, че еврейскитѣ пролетаритѣ истинктивно самичкъ е налучкалъ правия пътъ, което обстоятелство е много пкти констатирано въ международнитѣ конгреси и въ статитѣ на видни социалисти (Гледай, напр., статията на К. Кауцки до лондонскитѣ социалисти по поводъ голѣмото прѣселение на рускитѣ евреи въ Лондонъ). И на насъ остава да проучимъ *практическитѣ лозунги*, издигнати вече въ другитѣ страни като въ Галиция и Русия и да одѣнимъ тѣхната стойностъ за България.

* * *

Не отъ сега датиратъ антисемитическото движение и стрѣмежътъ на евреитѣ да се противопоставятъ на него. Още въ срѣднитѣ вѣкове, когато общественигѣ борби се явяваха подъ религиозна обвивка, па и отъ по-рано съществува гонението противъ евреитѣ, но то е приемало различни форми въ зависимостъ отъ различнитѣ побудителни причини. Тѣй напр., едноврѣмешнитѣ походи противъ тѣхъ, като такива, които ужъ пили хри-

стиянска кръвъ, съ своята езуитщина се различаватъ отъ двешнитѣ погроми и „ташъ-байрами.“ Днешнитѣ погроми въ рѣцѣтѣ на руския новаризъмъ сж цѣла система, съ която цѣли да отклонятъ общественото внимание отъ борбата противъ самия него. Доказавано е, че самитѣ губернатори, че войскитѣ по заповѣдь на срѣдни и висши началници сж подпомагали чернитѣ сотви. Днешнитѣ „ташъ байрами,“ като тѣзи въ Ломъ, Берковица и др. не сж друго, освѣнъ бунтарство, изразено обществено недоволство поради пропадането на голѣма частъ отъ дребната буржуазия, което недоволство првема религиозенъ колоритъ — признакъ на всѣко консеквативно движение. Това се констатира и отъ обстоятелството, че въ погромитѣ взиматъ прѣдимно участие селенитѣ (случката въ Ломъ) и градскитѣ есвафи. Прѣдишнитѣ антиеврейски движения се пораждаха отъ съвсѣмъ други причини. Достатъчно бѣше въ миналото крупенъ лихваръ — еврейнъ да откаже подрѣжката си на силенъ вѣкоу монархъ, щото послѣдниятъ да дигне цѣлото подвластно население противъ еврейтѣ. Отъ таквъ характеръ сж напр. гоненията на еврейтѣ въ Германия въ края на срѣднитѣ вѣкове. Освѣнъ това нуждитѣ на овѣзи епохи биваха изразявани чрѣзъ религиозки идеи и стрѣмежи, които зависѣха отъ степента на развитието на тогавашна Европа. Това трѣба да се има прѣдъ видъ при обясняване срѣднорѣковнитѣ гонения противъ еврейтѣ. Прѣдметъ на нашата брошура не е изучаването тази епоха подробно; ние искаме само да подчертаемъ обстоятелството, че *антиеврейскитѣ движения сж въ тѣсна връзка съ економическото развитие на обществото, слѣдователно, че е грѣшно мнѣнието,*

какво че ти сж плодъ на расова умраза. Да вземемъ, напр., организираното антисемитическо движение въ Австрия. И то е доказателство на нашата тема. Австрия е една интернационална държава, тя прѣдставлява конгломератъ отъ нѣколко нации, които взаимно се борятъ за надмощие, за хегемония; това се отразява и въ политиката въ форма на ожесточени национални борби. Независимо отъ това Австрия е още въ началото на своето капиталистическо развитие, което означава, че въ Австрия има голѣма частъ пропадаща и продължаваща да пропада дребна буржуазия, която не намира веднага приложение въ производството. Ето едно обстоятелство, което още по-силно подпомага развитието на антисемитизмътъ. Но има и още една не маловажна причина, която подпомага организирането на едно силно антисемитическо движение. Въ Австрия, казахме вече, има много на-родности. Това се отразява и върху отношенията на хората. Така напр. ний знаемъ, че доста въ прогреса на една капиталистическа страна, особено въ първоначалниятъ периодъ, това е конкуренцията. Тази конкуренция, водена между всички, разпалва националнитъ борби. Богомолцитъ на капитала прибѣгватъ до всѣвакви срѣдства, само и само да побѣдятъ въ конкуренцията, та да станатъ най-върни послѣдователи на религията на капитала. Е добръ, чудно ли е, ако въ тази борба противъ еврейна капиталистъ съ насажденитъ спекулантски духъ се изпрѣчва християнския съ обвиненията, че тая раса е умразна, че ти е причинителка на много национални бѣди? Отъ това и възгласътъ на християнската буржуазия за прѣмахването на евреитъ, като най-сигурно срѣдство

да се избавятъ отъ еврейтѣ конкуренти. Повтаряме, това изицѣва особено въ първоначалния периодъ на капиталистическото развитие, когато нѣма раб. борби, когато и самата боржуазия не се чувствува още като власа, когато конкуренцията е единствения лостъ за прогреса. Капиталиститѣ сж достатъчно наивни, за да заявятъ и откровенно, че тѣ искатъ да отърватъ капитала отъ рждѣтѣ на „чуждитѣ елементи“ и да го завладѣятъ тѣ, „патриотитѣ.“ Да погледнемъ въ нашата собствена страна, ве е ли тази напр. мисльта на в. „Родолубецъ,“ който агитираше за бойкотажъ на грѣцкитѣ капиталисти; не е ли същата мисль, съ която „демократическия“ в. „Дунавска Трибуна“ създава въ Руссе систематически антиеврейско настроение? Ами коя е мисльта на брошуритѣ „България безъ евреи,“ „Пазете се отъ еврейтѣ?“ Кждѣ е тогазъ расовия елементъ? Тука излиза пакъ на явѣ обществено-икономическата причина. „Общественото производство, заедно съ разпрѣдѣлението, е економическата база, върху която се надигатъ развитѣ надстройки.“ Степенята на развитието на производственитѣ сили налагатъ такива или онаквива обществено-производствени отношения, които отъ своя страна сж ключътъ за разбирането на всѣкакви обществени движения. Сжщо нѣщо ше видимъ, ако прослѣдимъ и движението на еврейтѣ да се защитатъ, противоположното „антихристиянско“ движение. Че еврейтѣ гледатъ съ умраза на християнитѣ, отъ които се опасяватъ всѣка минута да бждатъ нападнати, това е и естествено, и напълно обяснимо. Тази опасностъ е основа на страхътъ, наслѣденъ вече. Да се стрѣмятъ еврейтѣ да си гарантиратъ свобода, това е напълно морално.

Но тоя стрѣмежъ, изразъ на една реална нужда, приема разни конкретни форми, въ зависимостъ отъ класовия характеръ на тази нужда. Евреинтъ еснафъ, наклоненъ отъ общ. условия да търси изходъ, да си гарантира еснафското спокойствие, да се запази като дребенъ буржуа и да мечтае за изгубеното, много лѣсно дохожда до мисълта за възродена еврейска държава, гдѣто той може спокойно да живѣе. Евреинтъ пъкъ капиталистъ намира, че асимилирането му ще го избави отъ неспасителното положение. Затова и асимилирането е по-често всрѣдъ еврейската буржуазия. Разбира се, че този стрѣмежъ, възприема и други форми. По-нататкъ ний ще видимъ това. Но за насъ бѣше важно, още веднажъ повтаряме, да подчертаемъ *„обществено-икономическия характеръ на този движение.“* Могли бихме да илюстрираме нашата мисълъ съ хиляди примѣри изъ сръдновековната история, която прѣдставлява богатъ материалъ за това. Но казаното е достатъчно силно, за да основаваме нашитѣ разсѣждения върху него, а и такива отклонения би ни закарало твърдѣ далечъ.

Слѣдъ като установихме реалната, по-скоро социалната сжщностъ на съвокупността на движенията, които и съставляватъ евр. въпросъ, ние смѣтаме за нужна слѣдния забѣлѣжка. Читателитѣ ся забѣлѣзали вече, че ние не принадлежимъ къмъ опѣзи, които отричатъ сжществуването на евр. въпросъ. Такива д-ри се срѣщатъ у насъ, вслѣдствие назадналостта на нашата страна. Тази назадналостъ ангажира цѣлото внимание на споменатитѣ другари, та тѣ нѣматъ нужното спокойствие да изучатъ основно въпроса и се задоволяватъ съ отричането му. Тѣ разрѣшаватъ въпроса съ не-

голото отричаве. Не е само къмъ този въпросъ, споменатото отношение на тѣзи д-ри. Тѣ, или по-право всички социалисти въ България до преди няколко години и голѣма частъ още днесъ разрешаватъ мѣчноразрѣшимитѣ за тѣхъ въпроси, чрезъ отричането имъ. Това е единъ естественъ и върмененъ недостатѣкъ на българската социална демократия. За доказателство на това достатъчно е да напомнимъ „разрѣшението“ на учителския въпросъ, позицията на голѣма частъ отъ българ. социалъ-демократи къмъ македонския въпросъ, поведението на консервативнѣ-социалисти къмъ „несъществуващиятъ“ въпросъ и пр. Не, съществуващото не може да се отрече и голѣма е грѣшката на овѣзи, които взиматъ горната позиция по евр. въпросъ. Съ това тѣ по-скоро помагатъ на реакционното ционистическо движение, тѣ даватъ повече оръжия и въ рѣдѣтъ на евр. боржуазия, да възкрѣсва национални идеали и подѣржа безсѣзванието у евреитѣ-работници. А има защо да се опасяваме отъ това. Евр. въпросъ съществува, както вече видохме, но и къмъ него, както къмъ всички въпроси, всѣка класа се отнаси различно, тѣй като тѣхнитѣ интереси сѣ различни, тѣй като и самия въпросъ съществува въ друга, въ класова форма.

Кой може да отрече правото на евреитѣ да се борятъ за извоюване на извѣстна свобода, фактическа свобода, която да даде гаранцията за живота и имота имъ, щомъ тѣ дѣйствително не се ползватъ съ такава? Казваме да се борятъ, да, да се борятъ и по този начинъ да подобрятъ участъта си, а не да мечтаятъ разни утопии, които повече ги отдалечава отъ тази свобода. А това е основниятъ грѣхъ на ционизма. То е едно раг

exelans дребнобуржуазно еврейско движение, стрѣмящо се да създаде еврейска държава, гдѣто всичко ще тече по медъ и масло. Като че съществува-нето на грѣцка държава много можѣ да попрѣчи на витигрѣцкото движение. И като че колониалната политика на капиталистическа Европа, отъ интереса на която зависи всѣка промѣна въ Турция, ще позволи такава една опасна тенденция.*) Но въ тѣзи ни мисли може да се противопостави, като се признаватъ и циониститѣ за борци. Това ще го направитѣ съ особено удоволствие „борцитѣ“ ционисти, които сѣ начело на това движение. Но не сѣ ли тѣ, които казватъ, че тѣхната организация нѣма нищо общо съ политиката, вслѣдствие на което въ нея се приематъ всички, и търговеца, и лихваря, и еснафа, и „сиромаша“, и стамболиста, и демократа, „щомъ милѣятъ за бъдащото на евр. народъ“? Разбира се, че въ нея само социалиститѣ не могатъ да влизатъ, защото тѣ сѣ „едничкия врагъ на организацията“. А това е още едно доказателство, че дѣйствиелно ционизмътъ е реакционно, дребнобуржуазно движение съ характерната черта на „безполитичностъ“. Така че, само обществено-политическата борба за свобода, опрѣва на класовата борба на пролетарията, който иска фактическа демокрация и истински конституционализъмъ, само тази борба, а не утопичнитѣ мечтания, ще освободятъ еврейтѣ отъ винаги грозящата опасностъ да бъдатъ прѣслѣдвани като евреи. И никой не може да обвини борцитѣ евреи, когато

*) Да разкритикуваме подробно ционизма, това не е наша работа, а да опрѣдѣлимъ основната задача на социалиста евреиня спрѣмо този въпросъ, това е което насъ интересува и което ние се стремимъ да освѣдимъ специално за нашата страна. Колкото за ционизма, въ българ. соц. печатъ има много достатѣчно.

цетътъ, който прѣпоръчва цюнизъмътъ, води къмъ отчуждаване на евреитѣ отъ страната. Може би ще ни възразятъ, че има и другъ видъ „Борба“. Така напр. евр. буржуазия ще се „бори“ иначе, ако тя нѣкога води борба, за да извоюва свободата, която и безъ това я купува. Едрата боржуазия, въ борбата си срѣщу своитѣ конкуренти, ще раздухва сѣщо тѣй национални идеали, отдавна запратени въ прахътъ, както и християнитѣ боржуа и по този начинъ тя ще се облекне на гърба на заблудения евр. пролетариятъ, за да го експлоатира най-безбожно и така ще падне противника си. Или пъкъ тя ще използва гешефъарскитѣ наклонности и на „най-конституционни“ боржуазни режими, за да се защити прѣвъ властта отъ „мързеливцитѣ, стачкаджийтѣ, които позорятъ евр. народъ съ своитѣ идеи“ и по този начинъ, като възтановатъ „честъта народна“, ще създадатъ „свобода“ за евреина. Пъкъ и евр. буржуазия нѣма нужда отъ по-друга свобода, тѣй като тя не страда отъ антиевр. движения, освѣщъ съ паритѣ си чрѣзъ разни подвуди. Когато тѣзи, що чувствуватъ страданията, що понасятъ послѣдствията на гоненията противъ евреитѣ, това сѣ еснафитѣ и работницитѣ. Еснафитѣ въ по голѣма частъ взиматъ отъ това поводъ, за да усилятъ своитѣ бълнувания за „свободна евр. държава“. Разбира се, че тая илюзия живота ще я оспорва, както и я оспорва и съ тоя ще тласне дребната буржуазия до гледището на евр. пролетариятъ, което, както видѣхме, изисква най-систематическа, послѣдователна борба за извоюване на гражд. права. Онѣзи права, които биха дали възможность на работницитѣ да живѣятъ като производители, като творители на цѣлия обществовъ

животъ. Каква ще бѣде тази борба ако не борба за пълнъ истински конституционализъмъ, който не тъпче меншествата, нито прогресивнитѣ сили на страната? А еврейна работникъ спада и къмъ единия и къмъ другия лагеръ. Тази борба е сжщата, която социалната демокрация единствена я води и тя означава прѣмахване на буржуазната държава, свалянето на буржуазното господство, безъ което нѣма гаранция за цикаква конституция, за никаква послѣдователна демокрация. Интересътъ на еврейна-работникъ, като еврейнъ-борецъ, съпада съ този на социалната демокрация. Отъ тука и извода, че само социализма ще освободи еврейтѣ отъ игото, което днесъ влячатъ. Подкрѣпата, която искатъ социалиститѣ отъ еврейтѣ, това е подкрѣпа въ тѣхна полза, въ тѣхенъ интересъ. Разбира се, че необходимостта да подкрѣпятъ социалната демокрация могатъ да схванатъ само еврейтѣ-работници и честнитѣ ратници за свобода на еврейтѣ. А когато социалистическото движение всрѣдъ еврейтѣ работници стане доста силно, то само ще привлече голѣма частъ отъ дребната буржуазия въ редоветѣ си и ще прѣдизвика една еволюция всрѣдъ цюниститѣ, подобна на еволюцията на рускитѣ цюнисти.

Но къмъ сжщата позиция, къмъ социализма довежда и непосредственото положение на еврейтѣ-работници. Тѣ страдатъ и като евреи, и като работници, което отъ своя страна усилва страдаиията имъ като евреи, но което само по себе си е цѣлъ кулъ мъчно повосими страдаиия. Непосредственото подобрене положението на евр. работникъ, това е необходимостъ, която не може да избѣгне, както и неговия събратъ, християнския работникъ, не

можѣ да избѣгне. Абсурдитѣ на циониститѣ, какво на евреина прѣдстои много по-важна работа отъ синдикалната, за да оправдаятъ своята дѣйность противъ синдикализма, не могатъ да удовлетвори работницитѣ. Непосрѣдственитѣ нужди на кой да е работникъ днесъ не могатъ да се удовлетвори безъ икономическа, дори политическа борба. А като имаме прѣдъ видъ, че синдикалната борба се разраства до политическа, като знаемъ, че непосредствения интересъ на работника скоро се прѣобрѣща въ политически, класовъ, тогазъ прѣдъ насъ силно испѣква голѣмото значение на идеята за синдикиране, чрезъ която ний винаги можемъ да издигнемъ раб. маси до класово съзнание. Прѣди малко пѣкъ видохме, че класовото съзнание на работника изисква прѣмахване на днешния общественъ строй, а заедно съ него и на всѣкаква експлоатация, на всѣкакво потисничество. Това пѣкъ е естествения пѣтъ, по който евреина работникъ ще извоюва свободи и най-сетнѣ окончателно ще се освободи отъ положението да страда като евреинъ, както и като работникъ. Така че идеята за синдикиране на работницитѣ е едно сигурно срѣдство, за да тласнемъ евреитѣ работници къмъ борба за граждански права, борба, въ която тѣ ще иматъ най-добри сътрудници.

* * *

Както вече нѣколко пѣти казваме, евреитѣ-работници сѣднички, които страдатъ и като евреин, и като работникъ, което повече ги прави пригодни за политическата борба. Но това не прѣчи, щото тѣ, приспивани отъ люлката до гроба съ опасения, съ страхътъ отъ гонения, съ национални

идеали, отдавна забравени, систематически насаждани отъ ционисти и „антиционисти“, да станатъ политически най-индеферентни, или пъкъ избирателенъ добитъкъ на тази или овази правителствена партия. И това се срѣща особено тамъ, гдѣто еврейскитѣ работници се прѣтапятъ още верѣдъ еснафскитѣ маси, каквото е у насъ. Съ туѣ се обяснява обстоятелството, че гранадната частъ отъ еврейскитѣ работници сж сжщо хюкюматчин, както и другитѣ слоеве на евр. население. Това отдавна го разбираха много добръ еврейскѣ-социалисти въ Росия, Полша, Галиция и другадѣ. Ето защо задачата на социалиста тукъ е да подпомага обособлението на класитѣ всрѣдъ еврейскѣ, вато даде една идейна санкция на извършващето се въ живота. Да допринесемъ най-много за съзнаването на тази тенденция на класово раздѣляне отъ работницитѣ еврейци, ето главната задача, която трѣбва да изпълни всѣки еврейскѣ социалистъ. Да стане плътъ отъ плътта и кръвъ отъ кръвта на работницитѣ-еврейци мисълта, че тѣ иматъ двоенъ интересъ отъ социализма, къмъ това трѣбва да бждатъ насочени всичкитѣ усилия на ангажиранитѣ всрѣдъ еврейскѣ работници социаль-демократи. И не само тѣ, всички овѣзи еврейци, които се кичатъ съ името социалисти, но които активно не работятъ никвѣдъ, понеже били „заети“, всички тѣзи търговски служащи, учители и други, всички тѣ трѣбва да допринесатъ съ нѣщо за изпълнението на тази задача. Да се развие една систематическа, организирана агитация, въ полза на синдикалната идея, която да въдушеви всѣки еврейскѣ работникъ, това е най-сигурния пъкъ, това е и най-благодарна работа. Нито единъ р-къ еврейскѣ въ редоветѣ на

реакцията, ето девизътъ, който мощно трѣбва да се издигне всрѣдъ шовенистическата атмосфера, която циониститѣ насаждатъ. Да погледнемъ въ Русия, Полша, Галиция, на всѣкъдѣ, гдѣто има евреи работници, Америка, Англия и пр.

Усилването, организирането на професионалната борба, както и на свързаната съ нея политическа борба на работниците-евреи е ангажирало всякого внимание на еврейтѣ-социалисти въ споменатитѣ страни. Това подчертаватъ напр. рускиятѣ социалисти въ отчетитѣ си до международнитѣ конгреси, както и виднитѣ социалъ-демократи въ статитѣ по евр. въпросъ. Това е подчертано и отъ самитѣ международни конгреси. Усилената синдикална борба ще тласне неминуемо работниците къмъ политическата борба за социално законодателство, за повече граждански свободи и права, така щото еврейтѣ работници ще се почувстватъ граждани на страната. А самото това е първото условие, безъ което нѣма никаква гаранция за свободитѣ на меншествата. Но у насъ липсата на що-годѣ голѣмъ, обособенъ вече евр. пролетариатъ е тласнало като че ли не малка частъ отъ другаритѣ къмъ нехайство. И изглежда, че и тука ще имаме същото, което стана и съ българскитѣ работници. Социалъ-демократи се явиха въ въ България още прѣди 20-ина години, разбира се, съ извѣстни особености. Но днесъ работнишкото движение е надраснало социалистическото движение, което още носи интеллигентката си особеностъ. Така социалистическото движение днесъ страда отъ собственото си безсилие да обгръща цѣлото масово работническо движение. Икономическата еволюция въ България същия също така

голяма частъ отъ евр. дребно-буржоазия, която отива въмъ пролетарията. Има вече стотина р-ци евреи не само въ еснафското производство, не само въ търговията, но даже въ манифактури и индустриални заведевия. Вземете напр. въ София, Пловдивъ, Руссе и Варна, гдѣто има повече евр. маси. Почти при всѣки крупенъ търговецъ-евреинъ има и манифактура за разни артикули (фанели, чорапи, кърпи и пр.). Тукъ тамъ блѣсватъ и фабрични заведевия, пълни съ евреин-работници: фабриката за чадъри въ Руссе и др. А въ коя фабрика няма по нѣколко души работници-евреи? Въ дърводѣлскитѣ, въ желѣзарскитѣ, дори въ платненитѣ и каменодѣлскитѣ. И тази тенденция се повече разраства. Трескаво, бързо агитиране, организирана пропаганда трѣбва да се прѣдприеме всрѣдъ създадената вече работническа маса, защото само по този начинъ ний ще издигнемъ евр. работничество отъ срамното за него хюкюматчийство. Не малка частъ отъ евреинѣ работници сѣ търговски служащи, борбата на които е по-мжливъ, но не и невъзможна. А усилията на другаритѣ не трѣбва да прѣскачатъ тази професия. Работнишкото движение въ България врачи гигантски, първитѣ си самостоятелни стѣпки вече прави (свѣд. обединение), така че то влияе достатъчно революционно и на т.-служащскитѣ маси. Така че издигането на единъ мощенъ професионаленъ съюзъ отъ т.-служащи може да увлече голъма частъ отъ евр. т. служащи. А хора, които да подемятъ тази работа, има, има ги и извъ между евреинѣ, тѣ сѣ многото съчувственици т.-служащи. Ето какъ, чрезъ индивидуалното обединение на евр. работничество, както помежду си, така и съ българското работничество, ние ще

създадемъ гранитната база, о която ще се разбива всѣко посѣгателство, вслѣдствие на което ний ще спечелимъ и симпатиятъ на близкитѣ до работниците евреи, също така страдащи отъ разни видове експлоатации. Този е най-добриятъ отговоръ и па готвящитѣ се и избухващи отъ време на време антиеврейски движения въ нашата недоразвита още страна. Въ туй отношение сж направени у насъ, особено въ София, вѣколко опити. Да се създаде цѣла мрѣжа отъ просвѣтителни и гимнастически социалистически дружества всрѣдъ евреитѣ, това е отдавна назрѣла нужда. А по този път ний ще имаме съприкосновение съ еврейтѣ работници, неоткъснати още отъ цѣпа на буржуазията, както и отъ прѣстѣпната ционистическа демагогия. Така ние ще имаме възможностъ да проагитираме синдикалната идея, както и да създадемъ органически връзки между движението на работниците и соц. организация, чрезъ тѣзи просвѣт. и гимнаст. д-ва, чрезъ ежедневиия синдикаленъ опитъ и пр. За това не сж достатъчни опити. Трѣбва повсемѣстна и систематическа работа. И не носятъ ли грѣха самитѣ социалисти евреи, когато чуятъ отъ мнозина одемагозени отъ циониститѣ работници, които ни обвиняватъ въ антисимити, анти евреи? Погледнете въ Пловдивъ, градъ съ извѣстенъ процентъ еврей-работници и съ силната тенденция въ скоро време бѣдното население да стане чисто пролетарско. Циониститѣ сж прѣдирвели цѣла система отъ дѣйствия, за да се задържатъ работниците още отъ сега въ едно безусловно положение. Нека вземемъ поведението имъ спрямо скорооснованото търговско-служашко д-во. Тѣ правятъ систематически опити да създадѣтъ ционистически

сидиватъ, или пъкъ да отклонятъ т. - служащите евреи отъ основаното д-во. А въ това време група търговски служащи, претендиращи да сж социал-демократи, странатъ отъ дружеството, като съ това косвено подпомагатъ самитъ ционисти.*) А ние мислимъ, че е дошло вече времето, когато еврейскъ-социалисти трѣбва да се замислятъ повече върху тѣзи въпроси. Повеждавето на тази дѣйностъ, агитирването въ полза на синдикалната идея, всичко това е необходимо за усиляване процеса на обособяването всрѣдъ евреитѣ. Ний имаме всички опитъ на евреитѣ социалисти въ другитѣ страни съ голѣми раб. маси всрѣдъ евреитѣ. Ето напр извлечение отъ единъ позивъ на нѣкой си фабрикантъ еврейинъ къмъ всичкитѣ евреи капиталисти, въ Дюпабургъ прѣвъ 1902 год., който най-краснорѣчиво говори и за характера на евр. буржуазия, както и за вървия пътъ, по който сж трѣгнали нашитѣ другари въ Русия и Полша :

„Господа, пише този фабрикантъ, въ нашия градъ има една шайка отъ стачници и социалисти . . . . За да се борямъ отъ такива хора, които не признаватъ ни богъ (като че фабрикантитѣ признаватъ), нито властъ, ние, фабриканти и търговци, трѣбва да се организираме . . . . Още по-нататѣкъ се казва : „Изъ първо тѣ обхва само нѣколцина скандалджии и мързеливци, които се задоволяваха съ най-маловажни искания. Ала погледнете само, какви размѣри е взело днесъ това движение. То обхваща сега всички калфи, работ-

*) Тѣ мотивиратъ своята пасивностъ или съ това, че нѣматъ вѣра въ възможността да извоюватъ нѣщо, че организацията е безсмислена въ търговията, и че д-вото е безпартийно, по-право организационно неутрално, което противорѣчи на тѣхнитѣ разбирания за „социалистически“ „синдикатъ“.

види и въобще цѣля простъ народъ. Сега вече и края не можете да прѣдвидите на тѣхнитѣ искания, и съ течение на врѣмето ще отидатъ толкова далечъ, че капиталиститѣ ще трѣбва да имъ дадатъ най-сетнѣ всичко що иматъ, дори и женитѣ и дѣцата си, че най-подиръ и душата си, защото тази е затъ крайната цѣль, както се вижда отъ тѣхнитѣ хвърчащи листове и вѣстници“ . . . . .

Колко оргинално, панствина, но и колко смѣшно! Но слушайте, слушайте: „За това, драги приятели, ние трѣбва часъ по-скоро да се заловимъ съ лѣкуването на тази болаѣсть, която като нѣкоя епидемия, като холера, е вече заразила цѣля свѣтъ. Ние трѣбва да основемъ единъ съюзъ и да съберемъ пари, защото съ пари всичко може да се купи. Ние трѣба да купимъ цѣлата полиция, че тя е по-голяма ревностъ да работи за насъ; паритѣ сж необходими, за да влияемъ на властѣта, както тукъ, така и въ Петербургъ и да добиемъ съ нея, каквото ни трѣба. Ние трѣба да си хванемъ хора, най-вече ХРИСТИЯНИ, които да вразумятъ стачниците, що вдигатъ глава противъ своитѣ господари; ние трѣба да си имаме СВОИ ШПИЙОНИ, които да откриватъ къдѣ сж свѣргалищата на тѣхнитѣ тайни събрания, та сетнѣ да ги прѣдаваме на правителството, за да не позорятъ съ дѣйността си своитѣ братя и сестри, своя народъ“. (Курсивъ неговъ А. Б.). Коментари сж излишни. Всичко ясно и откровено. Който се интересува повече върху борбата на еврейскитѣ работници, може да намѣри богатъ матрриалъ въ книгата „Еврейского рабочего движения въ Росіи и Польшѣ“, а сжщи и въ всички рапорти на „Бундъ“ до международнитѣ конгреси, въ в. „Бундъ“ (органъ на евр. раб. организация въ Росія и Польша).

Ние намираме за необходимо на край да се сорбъмъ и върху слѣдното :

Да агитираме исрѣдъ еврейския пролетариятъ систематически за синдикалната идеѣ, да организираме нашата дѣйностъ всрѣдъ еврейтѣ работници — това не ще рече да направимъ грѣшката на частъ отъ еврейтѣ-социалисти въ Галиция, Польша, дори и Австрия, т. е. да работимъ за създаването на евр. синдикати. Ние подигаме този въпросъ, защото въ страна, гдѣто синдикалното движение се разяжда отъ сепаратически влияния, не е невъзможно появата и на такива тенденции. Възкването националнитѣ различия на синдикална почва (както и на политически различия), т. е. сепаратическиятѣ стрѣмежи на националисти и фракционери, това е по скоро смъртоносенъ ударъ за свия синдикализъмъ. Единъ синдикатъ въ една професия, това е професионаленъ идеалъ на работниците. Това е единичното условие, при което може работничеството да подобри мизерното си положение. Този идеалъ трѣба високо да се издигне прѣди всички отъ съзнателнитѣ работници, които лесно могатъ да схванатъ бессмислеността на вѣколѣто синдикати въ една професия. Той е и отъ голѣмитѣ интересъ за самитѣ еврей работници. Да се борить рамо до рамо съ християнскитѣ работници въ икономия. борба противъ кървопийцитѣ капиталисти отъ каквато и да сѣ народностъ, това значи дѣ се прѣмахнатъ въ голѣма степенъ прѣдразсѣдѣцитѣ противъ една или друга нация, прѣдразсѣдѣци прѣскани и подържани съзнателно еднакво и отъ евреи, и отъ християни капиталисти. А това е голѣма крачка напредъ за движението на класата, на която е и бѣдацето. На нейния пътъ слагатъ хиляди

религиозни, политически и всъщностни прѣчи, за да задържатъ обществения порой, който ще измете господството на буржуазията, а заедно съ това и съществуването на класитѣ. Само коренното прѣмахване на този вървавъ редъ, задача на работниците, само съ това ще се прѣмахне и всевъзможната експлоатация на човѣвъ отъ човѣкъ, на нация отъ нация. „Колкото социализъмътъ се усиива, толкова и положението на еврейтѣ ще се подобрява . . . . Не ционизъмътъ, а социалната демокрация е, която ще строши главата на антисемитизъмътъ . . . . Социализъмътъ иска, щото евр. пролетариатъ, нареденъ рамо до рамо съ пролетариитѣ не евреи, да води задружна борба противъ днесващата, пълна съ автагонизъмъ и обществена мизерия наредба, за възтържествуването на свободата, братството и равенството“. (К. Кауцки въ „Limesa Noea“, органъ на ромънските социалисти, прѣзъ 1900 год.).

Не ще съмнение, че евр. пролетариатъ има всичкия интересъ да върви именно по този пѣтъ, дрян на който е далеченъ, но затова пѣкъ исторически необходимъ, неизбѣженъ.

* * *

Циониститѣ, които сж готови да се обротиватъ съ „враговетѣ“ си „антициониститѣ“ (евр. буржуазия). често се нахвърлятъ, като ни нападатъ че ние не сме били „евреи“, дори нѣмаме право да се занимаемъ съ евр. въпросъ, че ние не познаваме „евр. народъ“ и „евр. въпросъ“ и пр. Тѣ сж толкова нахални, че дигатъ цѣла хайва противъ учителитѣ социалисти, защото тѣ „отчуждаватъ“ младото поколение отъ „евр. народъ“. Тѣ това

подкрѣпять съ прѣстѣпната мисль, че ние сме били антисемити, вдѣховителитѣ на протиеврейския движение, че ние, които много повече страдаме отъ циониститѣ като евреи, сме усвѣдомявали обществото злѣ по еврейскъ въпросъ. Тѣ си затварятъ очитѣ прѣдъ факта, че евреинъ-социалистъ е по-говеиъ и мравченъ отъ всѣки другъ евреинъ, говеиъ отъ „чифутитѣ“ отъ всички народности, отъ капиталиститѣ, които го намиратъ за създателъ и творителъ на соц. движение. Разбира се, че този дивъ фаватизъмъ на циониститѣ много лесно се обяснява съ агонията на класата, изразъ на която е ционизмътъ, както и съ агонията, конвулсиитѣ, нервното движение напредъ и пакъ назадъ на ционизмътъ. Но таква хора сигуръ ще намѣрятъ въ прѣдлагавата брошура още единъ „аргументъ“ противъ насъ. Тѣ напр. ще кажатъ, че богато еврейскѣ работници ще влагатъ своята кръвь и мозъкъ, своя младенчески жаръ за осъществяването на социализма, въ случай на погроми, тѣ вѣма да намѣрятъ подкрѣпата на христ. съзнателни работници. Тѣ доказватъ това въ инсинуации, прѣскапи отъ заинтересувани, като тази, че ужъ М. Горви организиралъ черни сотни противъ еврейскѣ. Обаче това ще бѣде само една нископробна инсинуация. Кой може да отрече напр., че християнския работникъ има интересъ (разбира се съзнателния) да води икономич. борба задружно, слѣдователно рамо до рамо и съ еврейския работникъ? Що е въ състояние да направи шовинистическата проповѣдь върху съзнателния работникъ, който не чака, а дѣйствува; който не моли, а иска; който не въ еврейна вяжда причината на материялото му положение, и не въ капиталиста, а въ капитализма. Ако това е

въ икономич. борба, гдѣто се създавагь не малко настроення противъ еврейтъ, като създатели на общ. мизерия, то какво остава за политическата борба, гдѣто съзнателното участие на работника прѣдполага познаване ролята, която раб. класа ще изиграе въ свърѣшената наредба? Пъкь кждѣ до сега не социалиститѣ сж се явили защитници на еврейтъ, въ Россия ли, въ Галиция, Австрия, или въ Ромѣния, гдѣто тѣ още пѣмагь силата да се защитятъ? Кой протестира пръвъ напр. по случай антиевр. движения въ София. Кюстендилъ, Берковица, Ломъ, Сливенъ? Това сж социалиститѣ, които дори съ рискъ движението да се обърне противъ тѣхъ, единствени бичуваха, бичуватъ и ще бичуватъ антисемитизъмъ. Това сж социалъ демократитѣ, които и за въ бждѣще ще бдатъ и ще бждатъ най-вѣрния стражъ за свободата не само на работниците и еврейтъ, ами и на всички потиснати и експлоатирани. Това трѣба особено добръ да се помни отъ избирателитѣ евреи, които, както и въ послѣднитѣ избори, гласуваха en-gros за правителствата, които не сж въ състояние, освѣнъ да усилятъ националния антагонизъмъ и по този начинъ да отклонятъ общественото внимание отъ необходимостта да се прѣвърне българската конституция въ жива, при която е невъзможно тѣхното властвуване. Това трѣба да се помни добръ и отъ всички евреи работници, неорганизирани и организирани, за да разбератъ, кой е тѣхния истински врагъ.

КНИЖАРНИЦА „ПРОЛЕТАРИИ“

СОФИЯ

Въ книжарница „Пролетарий“ сж складирани всички български книги. Доставка книги на *нѣмски, френски и руски*. За поръчки на руски книги се счита рублията 3 лв. Книжарницата доставя при първо поискане новитѣ разкошни, задгранични (необсакатени отъ пензурата) произведения на *М. Горки, П. Андриевъ, С. Юшкевичъ, Евг. Чариковъ, Скиталецъ, В. Вересаевъ, О. Тимовъ, Н. Гаринъ, Мержековскій* и др. модерни руски писатели.

Адресъ :

Книж. „Пролетарий“ — София

ул. Солувска № 54.

В. „Пролетарий“ излиза всѣки петъкъ, за год. струва 6 лв., за полуг. 3 лв. винаги прѣдплатени.

Настоящата брошура се намира за проданъ въ книж. „Пролетарий“.

Цѣна 20 ст.